

Espoon hiippakunnan tuomiokapituli

Toimintakertomus 2021

1. Johdanto

Espoon hiippakunnan tuomiokapituli on toimintalinjauksessaan *Kutsuttuina kirkon työssä* määritellyt tehtäväkseen osallistua Kristuksen kirkon missioon mahdollistamalla, tukemalla ja turvaamalla seurakuntien työtä ja työyhteisöjä.

Espoon hiippakunnassa on 19 seurakuntaa, jotka muodostavat kolme rovastikuntaa. Seurakuntarakenteessa ei tapahtunut muutoksia vuoden 2021 aikana.

Hiippakuntavaltuuston jäsenet toimikaudella 2020–2024 ovat:

1) maallikkojäsenet: Pentti Aspila, Lea Ahonen, Anni Hyvärinen, Tuomo Hyvärinen, Mika Leppäaho, Jouni Mykkänen, Kirsi Nummi, Juha Pitkä, Jaakko Rahja, Sirpa Rantala, Päivi Raunu, Iida Rotko (30.5.2021 asti), Heikki Sorvari, Saira Sutinen ja Raija Urama (3.6.2021 alkaen)

2) pappisjäsenet: Meri-Anna Hintsala, Sini Mäkelä, Mimosa Mäkinen, Juha-Pekka Rissanen, Juha Vähäsarja, Kaisa Yletyinen ja Heidi Zitting.

Hiippakuntavaltuusto kokoontui kaksi kertaa. Jäsenet Lea Ahonen, Jouni Hörkkö, Kirsi Nummi, Jaakko Rahja, Juha-Pekka Rissanen ja Juha Vähäsarja tekivät aloitteen tavoittavan työn projektista. Hiippakuntavaltuusto perusti työryhmän suunnittelemaan tavoittavan työn kehittämistä.

Tuomiokapitulin puheenjohtajana toimi piispa Kaisamari Hintikka ja jäseninä olivat tuomiorovasti Antti Kujanpää (30.9.2021 asti) ja Ari Paavilainen (1.10.2021 alkaen), vanhempi pappisasessori Jussi Koivisto, nuorempi pappisasessori Tarja Meijer, lakimiesasessori Aappo Laitinen, hiippakuntadekaani Kai Peltonen ja maallikkojäsen Lea Ahonen. Läsnaolo- ja puheoikeudella tuomiokapitulin istuntoihin osallistui hiippakuntavaltuuston puheenjohtaja Pentti Aspila. Istunnon esittelijänä ja sihteerinä toimi notaari Pilvi Keravuori. Tuomiokapitulin istunto kokoontui 13 kertaa.

Henkilötyövuosien määrä vuonna 2021 oli 10,41 (vuonna 2020 10,22 ja vuonna 2019 10,84).

2. Keskeiset tapahtumat vuonna 2021

Pandemiatilanne heijastui työn toteutustapoihin, jotka vaihtelivat kevään ja alkukesän sekä joulukuun etätyöskentelystä syksyllä tapahtuneeseen siirtymiseen lähes normaaliin lähityöskentelyyn. Erilaisten etäkokous- ja etäkoulutusaloitusten käyttö vakiintui osaksi työtä. Pandemia ei vaikuttanut ainoastaan työkaluihin, vaan heijastui myös työn sisältöön ja teemoihin, jotka käsittelivät pandemian mukana tuomia haasteita aina etätyön johtamisesta koronan hengellisiin vaikutuksiin.

Suunnitellut piispantarkastusprosessit jouduttiin pääosin siirtämään vuodelle 2022. Tästä huolimatta pystyttiin toteuttamaan yksi seurakuntayhtymän tarkastus sekä yhden seurakunnan hallinnon, talouden ja suunnittelujärjestelmän tarkastus. Vuoden 2023 synodaalikokouksen valmistelut käynnistettiin alkuvuodesta yhteistyössä kokouksen isäntäseurakunnan Lohjan kanssa.

Vuotta leimasivat useat hiippakunnan keskeisten viranhaltijoiden vaihdokset. Vuosina 2021–2022 hiippakunnan 19 seurakunnasta kuuden kirkkoherra vaihtuu eläköitymisten myötä. Kirkkoherranvaalit ja vaaliprosessien tukeminen lisäsivät kapitulin työmäärää. Tuomiorovastin vaihtuminen vaikutti myös tuomiokapitulin istunnon kokoonpanoon. Vuonna 2021 järjestettiin myös pappisasessorin vaali ja määrättiin lääninrovastit Espoon tuomiorovastikuntaan ja Tuusulan rovastikuntaan. Lakimiesasessorin virka täytettiin, ja kaksi kapitulin viraston avointa vakanssia täytettiin määräaikaista. Järjestely mahdollisti loppuvuodesta 2020 valmistuneen kapitulin viestintästrategian käyttöönoton sekä vuoden mittaan toteutetun työyhteisöprosessin toteuttamisen konsultin johdolla.

Hiippakuntavaltuuston työn uudistamisprosessia jatkettiin pääasiassa luottamushenkilövetoisesti. Syksyllä järjestettiin ensimmäistä kertaa hiippakuntavaltuustoilta yhdessä seurakuntien nuorten vaikuttajien kanssa. Nuorten vaikuttajaryhmäwebinaariin osallistui sekä nuoria että seurakunnan työntekijöitä seitsemästä hiippakunnan seurakunnasta. Luottamushenkilöiden ja tuomiokapitulin välisen yhteyden vahvistamiseen tähtääviä valtuustovierailuja ei yhtä poikkeusta lukuun ottamatta pystytty pandemian vuoksi toteuttamaan suunnitellusti.

Seurakuntien työntekijöille järjestettiin kaksi hengellisen elämän päivää. Hiippakunnan hengellisten ohjaajien verkoston kokoontumisissa painottuivat työnohjauksellinen tuki ohjaajille sekä ohjauksen käytännöt ja materiaalit. Työntekijöistä ja seurakuntalaisista koostuva hiippakunnan hengellisen elämän verkosto kokoontui etäyhteyksiä hyödyntäen. Piispanmessuja järjestettiin pandemian tähden tavanomaista vähemmän (6 kpl).

Kutsuttuna kirkon työhön -ordinaatiovalmennus järjestettiin keväällä pääosin virtuaalisesti. Syksyllä valmennus kyettiin järjestämään tavanomaisesti. Keväällä valmennukseen osallistui kolme diakonian virkaan vihittävää ja kolme pappisvirkaan vihittävää, syksyllä kolme pappisvirkaan vihittävää. Ensimmäinen uusimuotoinen seurakuntatyön johtamisen tutkinto ja siihen valmistavat prosessit järjestettiin suunnitelmien mukaisesti.

Kapituli priorisoi seurakuntien ja johtavassa asemassa sekä hallintovastuussa olevan henkilöstön tukemisen pandemiaolosuhteissa. Keskeisenä hankkeena oli lähijohdon roolia ja toimintaa kartoittanut konsultointiprosessi kahdeksassa seurakunnassa. Muihin teemoihin pureutuneita yksittäisiä konsultointiprosesseja, ajatushautomaita ja valmennuksia sekä erilaisia webinaareja ja digitaalisia verkostotapaamisia toteutettiin useita. Teemoina olivat rakenteisiin ja organisaatioon, johtamiseen ja vuorovaikutukseen, strategiseen ajatteluun, työhyvinvointiin ja toimintaan sekä toimintakulttuuriin liittyvät kysymykset ja kehittämistarpeet.

Seurakuntien johtaville viranhaltijoille tarkoitettu joka toinen vuosi järjestettävä johtamisfoorumi toteutettiin syyskuussa. Asiantuntija-alustuksissa ja ryhmätoissa paneuduttiin etätyöhön ja erityisesti etätyön johtamiseen.

Seurakuntien rippikouluvastaaville järjestettiin yhdessä Helsingin hiippakunnan kanssa verkostopäivä. Myös seurakuntien diakoniatyöntekijöille järjestettiin rippikouluun liittyvää koulutusta. Kirkon henkisen huollon (HeHu) yhteistoimintaverkosto on laajentunut koskemaan koko Espoon hiippakuntaa. HeHun alueellisen ja rovastikunnallisen toiminnan järjestäytyminen on vielä kehitysvaiheessa.

Tuomiokapitulissa toteutettiin koko vuoden kestänyt työyhteisöprosessi. Prosessin keskeisenä tavoitteena oli, että siirtymä nykyistä pienempään henkilöstömäärään tapahtuu hallitusti ja tuomiokapitulin perustehtävää tarpeettomasti haittaamatta. Myös kirkkoherroilta koottiin palautetta ja toiveita tuomiokapitulissa tehtävästä työstä suhteessa seurakuntien tarpeisiin.

3. Tavoitteiden toteutuminen

Uudistetun piispantarkastusprosessin käyttöönotto on edelleen kesken, koska piispantarkastuksia ei pandemiaolosuhteissa pystytty järjestämään suunnitellulla tavalla. Siten myös uudistuksen arviointi saatujen kokemusten valossa lykkääntyy tulevaisuuteen.

Seurakuntien ja seurakuntayhtymien hallintoa ja henkilöstöhallintoa hoitavaa henkilöstöä ja luottamushenkilöitä on neuvottu ja tuettu mm. rekrytointiprosesseissa ja niiden kehittämisessä.

Moniammatillinen Johtamisen perusteet -koulutus järjestettiin yhteistyössä Helsingin hiippakunnan kanssa. Osallistujia oli runsaasti, mikä kertoo yhtäältä johtamisen kysymysten käsittelyn tarpeellisuudesta seurakuntaorganisaatioiden eri tasoilla ja toisaalta moniammatillisten ryhmäprosessien merkityksestä.

Kokemukset *Kutsuna kirkon työhön* -valmennuksesta olivat aiempaan tapaan pääosin myönteisiä. Ordinaatioretriitti toteutettiin keväällä poikkeuksellisesti Espoon tuomiokirkossa ja sen lähiympäristössä. Kokeilua pidettiin onnistuneena. Tuomiokapitulin resurssien niukentuessa tällaiset kokeilut ovat varteenotettava mahdollisuus säästöihin. Erityinen haaste on saada seurakunnat hyödyntämään laajemmin mahdollisuutta lähettää muidenkin ammattiryhmien kuin pappien ja diakonien uusia edustajia osallistumaan soveltuvin osin *Kutsuttuna kirkon työhön* -valmennukseen (ns. orientoitumiskoulutus).

Espoon hiippakunnan hengellisten ohjaajien verkosto herätti kiinnostusta myös hiippakunnan ulkopuolella, ja vastaavaa toimintaa ollaan kehittämässä myös muualla. Tuomiokapitulin yhteydessä toimivia verkostoja kannustetaan jatkossakin aktiiviseen itseohjautuvuuteen.

Seurakuntavierailujen sarja poikkeusoloista saatujen kokemusten laaja-alaiseksi kartoittamiseksi jäi pandemian vuoksi toteuttamatta. Samoin kävi rippikoulun paikallisuunnitelmien päivitysprosessien edistämiseksi suunnitellulle seurakuntakäyntien sarjalle. Rippikouluvastaaviin pidettiin kuitenkin säännöllisesti yhteyttä. Vastuuhenkilöiden suuri vaihtuvuus, pandemian aiheuttama lisätyö ja paikallisuunnitelmien päivityksen lykkääntyminen herättävät huolen rippikoulutyön ja sen kehittämisen tulevaisuudesta.

Työnohjaajien tarve on selvästi lisääntynyt pandemian aikana. Kirkon koulutuskeskuksen kanssa päätettiin käynnistää Espoon ja Helsingin hiippakuntien oma työnohjaajakoulutus. Suunnittelu ja opiskelijoiden valinta suoritettiin syksyn aikana ja varsinainen koulutus alkaa vuonna 2022.

Hiippakunnan seurakunnat ovat viime vuosina vähentäneet henkilöstöään merkittävästi, erityisesti kasvatuksen tehtävistä. Varhaiskasvatuksen ja nuorisotyöntekijöiden lukumäärä on vähentynyt yli 30 %. Kirkon alan koulutusohjelmiin hakeutuu aikaisempaa vähemmän opiskelijoita, ja kelpoisuuden kirkon tehtäviin hankkii erityisesti teologeista yhä harvempi. Kehitys tulee

johtamaan työvoimapulaan, ja joihinkin tehtäviin jo vaikea löytää kelpoisuuden täyttäviä henkilöitä.

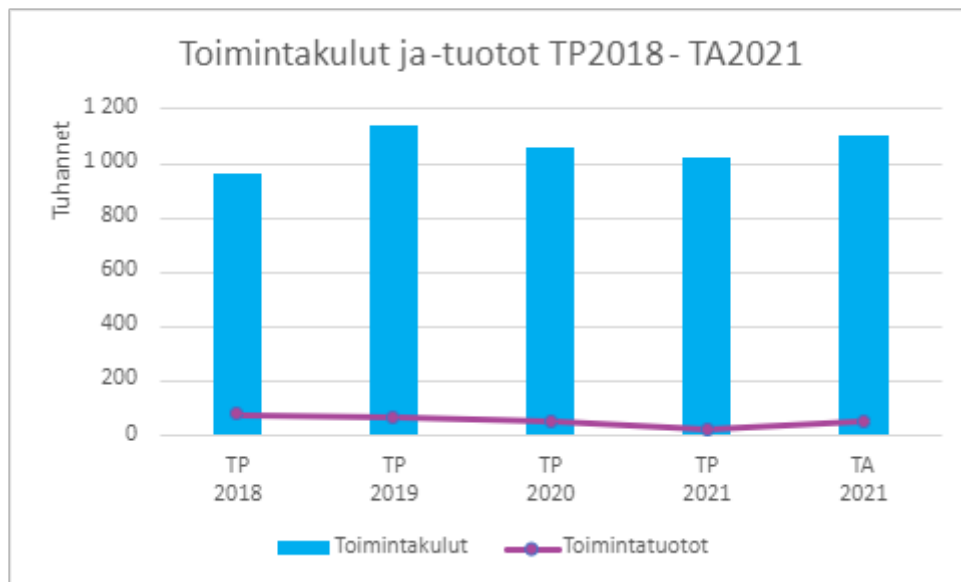
Tuomiokapitulin työyhteisöprosessi johtaa organisaatorakenteen tarkistamiseen, virkajärjestelyihin ja tehtävänkuvausten muutoksiin vuonna 2022. Tuomiokapitulin sisäistä viestintää ja vuorovaikutusta vahvistetaan ja nykyisestä tiimirakenteesta luovutaan. Erilaisille projekteille etsitään uusia rahoitusmuotoja, rakennetaan projektien ja muiden tapahtumien pitkän tähtäimen strategia sekä arvioidaan projektityövoiman tarve.

4. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Hiippakunnan talousarvio laadittiin hiippakunnalle ilmoitetun kehyksen mukaisesti. Kirkolliskokous päätti hiippakunnan sitovaksi toimintakatteeksi 1 253 600 euroa, johon sisältyi toimitilakuluja 202 500 euroa. Vuoden 2021 toteuma oli 94,2 %.

Tuomiokapitulin ja hiippakunnan seurakuntien toimintaan vaikutti edelleen covid19-pandemia, mikä heijastui myös tuomiokapitulin talouteen muun muassa ennakoitua vähäisempinä palveluiden ostoina. Edellisen vuoden tavoin muun muassa henkilöstön matkakulujen ja ravitsemuspalvelujen toteuma oli selvästi budjetoitua pienempi. Henkilöstökulut toteutuivat pitkälti talousarvion mukaisina ja muodostivat noin 73 % kaikista kuluista. Vuoteen 2020 verrattuna ne alenivat 1,2 %.

Toimitilojen kustannukset jäivät jonkin verran budjetoitua pienemmiksi. Toteuma oli 92,4 %. Poistoja kapitulilla ei ole toimitiloihin liittyen, koska se toimii vuokratiloissa.

Tuomiokapitulilla on hoidossaan Espoon hiippakunnan tuomiokapitulin rahasto. Rahaston yhteydessä on myös diakoniarahasto. Rahaston ohjesäännön mukaisesti sen tarkoituksena on tukea Espoon hiippakunnan tuomiokapitulin ja koko hiippakunnan toimintaa. Rahaston varat, mikäli niitä ei ole käytetty rahaston tarkoitusta palveleviin yleishyödyllisiin ja diakonisiin toimintoihin, on sijoitettava varmalla ja tuottavalla tavalla. Rahaston hoidosta, varojen sijoittamisesta ja varojen käytöstä päättää tuomiokapituli.

Tuomiokapitulin rahaston toimintatuotot olivat 55 053 € (45 557 € v. 2020) ja toimintakulut olivat 32 197 € (32 883 € v. 2020). Tilikauden tulos oli 22 856 € (13 083 € v. 2020).